

Notificació d'incidents en la seguretat del pacient a l'atenció primària a Catalunya

Dades de 2021

Setembre 2023

Autors

Sara Román Ortega

Virgínia Canals Giménez

Eva López Guerrero

Laura Navarro Vila

Roser Bosser Giralt

Glòria Oliva Oliva

Manel Rabanal Tornero

Clara Pareja Rossell

Servei de Promoció de la Qualitat i la Bioètica

Subdirecció General d'Ordenació i Qualitat Sanitàries i Farmacèutiques

Direcció General d'Ordenació i Regulació Sanitària

© 2023, Generalitat de Catalunya. Departament de Salut.

Els continguts d'aquesta obra estan subjectes a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 4.0 Internacional.

La llicència es pot consultar a la pàgina [web de Creative Commons](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/).

Unitat promotora

Direcció General d'Ordenació i Regulació Sanitària.

Primera edició

Barcelona, setembre de 2023

Assessorament editorial

Gabinet del Conseller. Serveis editorials

Assessorament lingüístic

Servei de Planificació Lingüística del Departament de Salut

Pla editorial 2023

Núm. de registre 7130

Disseny de plantilla accessible 1.06.

Oficina de Comunicació. Identitat Corporativa.

Sumari

1	Introducció i objectiu.....	4
2	Descripció general de les notificacions d'incidents	5
2.1	Notificacions segons l'àmbit assistencial	5
3	Descripció de les notificacions d'incidents rebudes en l'àmbit de l'atenció primària	6
3.1	Notificacions segons el tipus d'incidents.....	7
3.2	Notificacions segons el professional notificador.....	8
3.3	Notificacions segons l'edat del pacient	10
3.4	Notificacions segons la gravetat de l'incident.....	11
3.5	Notificacions segons la probabilitat que es produeixi l'incident	13
3.6	Notificacions segons el risc	14
3.7	Notificacions segons els factors contribuents	15
4	Annexos.....	17
4.1	Gravetat.....	17
4.2	Probabilitat.....	18
4.3	Risc.....	18

1 Introducció i objectiu

Quan parlem d'incidents relacionats amb la seguretat del pacient, ens referim a qualsevol esdeveniment o circumstància que ha ocasionat, o podria haver ocasionat, un dany innecessari i involuntari a un pacient com a conseqüència de l'assistència sanitària.

Com en anys anteriors, el Servei de Promoció de la Qualitat i la Bioètica elabora un informe sobre els incidents que han tingut lloc a l'àmbit de l'atenció primària relacionats amb la seguretat dels pacients.

L'objectiu és conèixer els resultats agregats dels incidents relacionats amb la seguretat del pacient de cada any per detectar les línies prioritàries en les quals incidir per augmentar la seguretat durant l'assistència sanitària.

El sistema que s'utilitza per fer la notificació d'aquests incidents és el Sistema de Notificació d'Incidents de Seguretat dels Pacients de Catalunya (SNiSP Cat). Es va començar a implantar a finals de l'any 2013 amb un formulari de notificació d'incidents comú per als quatre àmbits assistencials i, a partir de l'any 2015, es va dissenyar un formulari específic per a l'atenció primària.

En aquest sistema es poden notificar tot tipus d'incidents relacionats amb la seguretat dels pacients, fet que permet als professionals que el gestionen analitzar-los detingudament, buscar-ne les causes i implantar les solucions que considerin oportunes per evitar que es repeteixin. Convé ressaltar que les notificacions es fan de manera voluntària, confidencial, anònima i no punitiva.

Les dades que s'analitzen a continuació corresponen a notificacions d'incidents de l'any 2021 i, que, en data 30 d'agost de 2023, els gestors de l'eina dels centres han estudiat, proposat mesures perquè no tornin a succeir i que ja donen per tancades.

2 Descripció general de les notificacions d'incidents

El 30 d'agost de 2023 es van extreure del sistema 11.941 notificacions d'incidents gestionades i tancades, corresponents a l'any 2021. Coincidint amb la pandèmia originada pel coronavirus SARS-CoV-2, la notificació d'incidents del 2021 es manté a nivells similars als del 2020 (N=12.268), cosa que representa una reducció de gairebé el 30% respecte al nombre de notificacions tancades el 2019 (vegeu la figura 1).

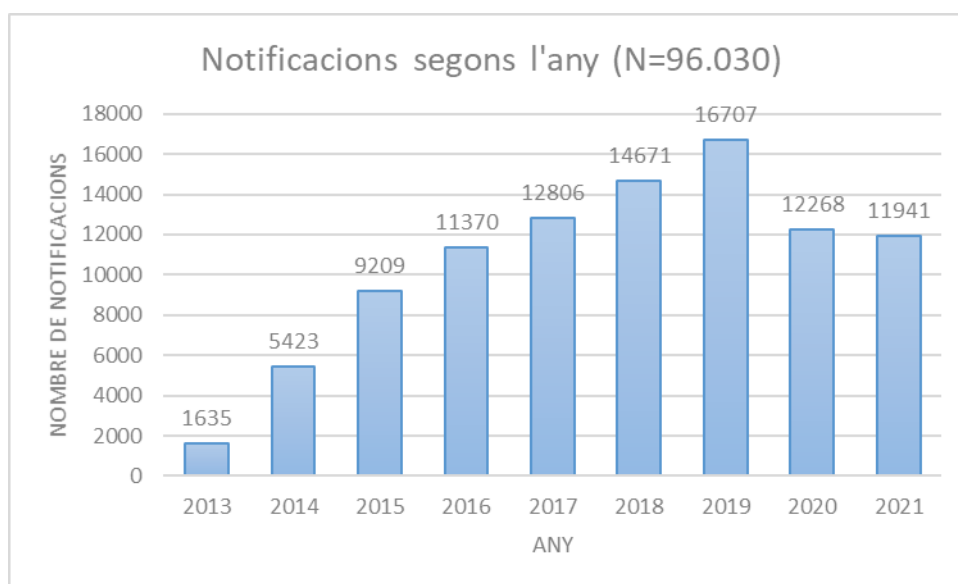

Figura 1. Evolució del nombre de notificacions d'incidents de l'any 2013 al 2021.

2.1 Notificacions segons l'àmbit assistencial

La distribució dels incidents segons l'àmbit assistencial on s'han originat es pot observar a la figura següent. A l'atenció primària es van rebre 2.274 notificacions l'any 2021, de les quals 1.884 pertanyen a centres ICS i 390 a centres no ICS (vegeu la figura 2).

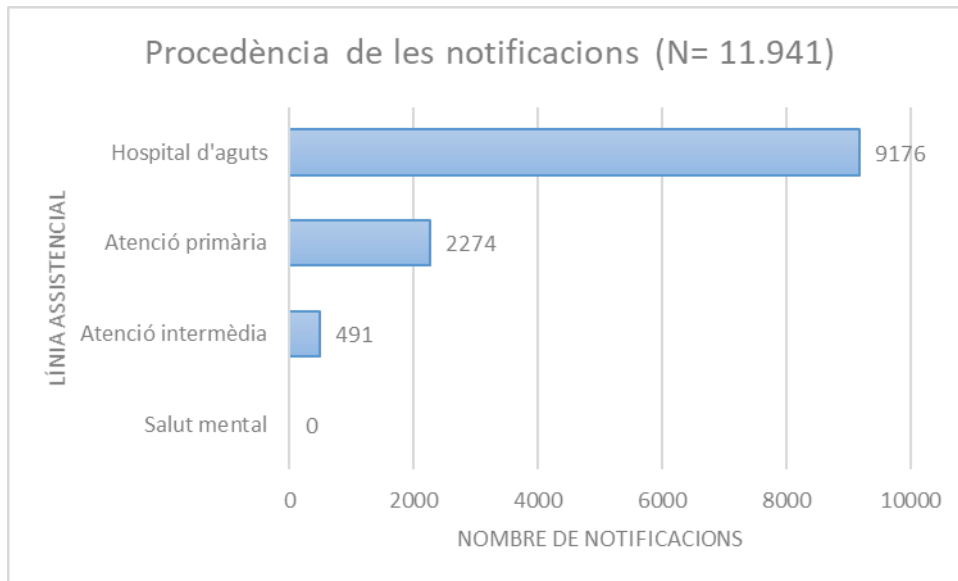

Figura 2. Procedència de les notificacions de l'any 2021.

3 Descripció de les notificacions d'incidents rebudes en l'àmbit de l'atenció primària

Des de finals de l'any 2013 –quan es va implantar el sistema de notificació i gestió d'incidents– fins al 2019 s'observa un augment notable de notificacions d'incidents a l'atenció primària però, a partir de l'any 2020, aquest nombre de notificacions s'ha reduït pràcticament a la meitat degut al col·lapse i desbordament assistencial que va haver durant aquest període per la pandèmia de la COVID-19 (vegeu la figura 3).

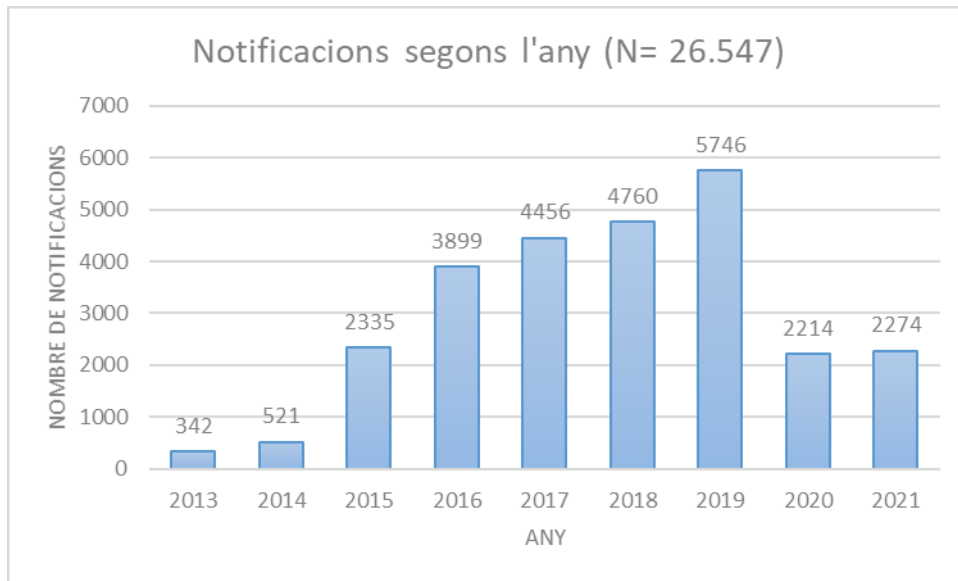

Figura 3. Evolució del nombre de notificacions a l'atenció primària (extretes el 30 d'agost de 2023).

3.1 Notificacions segons el tipus d'incidents

En els centres de l'ICS, els incidents que majoritàriament es van notificar l'any 2021 estan relacionats amb la *gestió clínica i els procediments* (27,81%) i amb *medicacions* (23,94%), que junts representen una mica més del 50% del total. Els segueixen els incidents relacionats amb la *gestió clínicoadministrativa* (21,28%) i els relacionats amb la *documentació analògica i digital* (15,61%) (vegeu la figura 4).

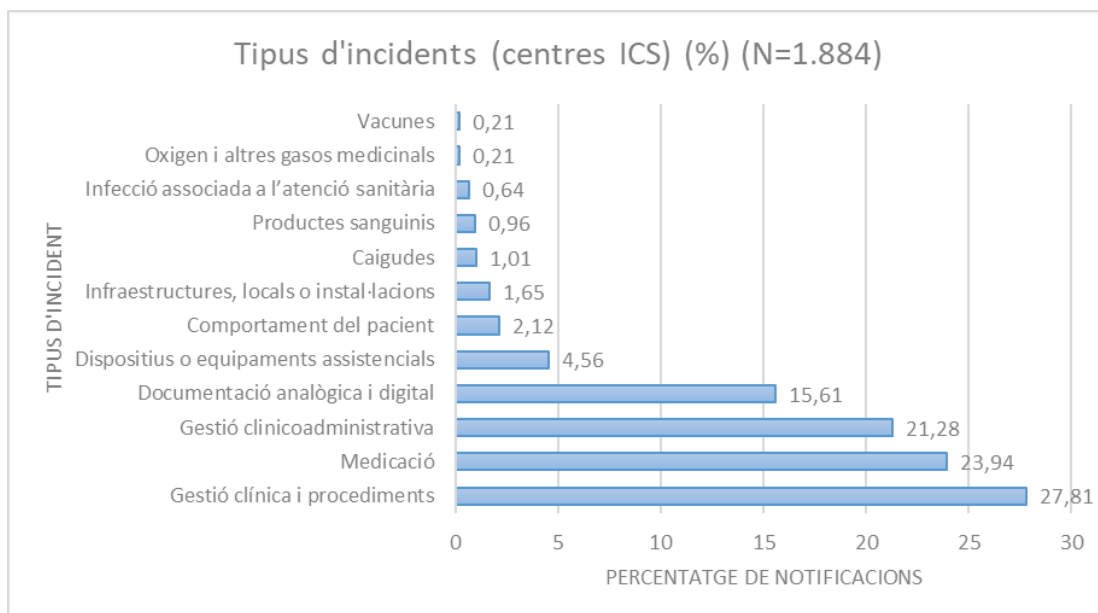

Figura 4. Percentatge de notificacions segons el tipus d'incident als centres ICS en l'any 2021.

En els centres no pertanyents a l'ICS, les notificacions dels incidents relacionats amb la *medicació* són les més nombroses (33,59%), seguides de les relacionades amb la *gestió clínicoadministrativa* (29,49%) i, en tercer lloc, les relacionades amb la *gestió clínica i els procediments* (15,90%). Aquestes tres categories sumen gairebé el 80% del total de notificacions d'incidents en aquest tipus de centres (vegeu la figura 5).

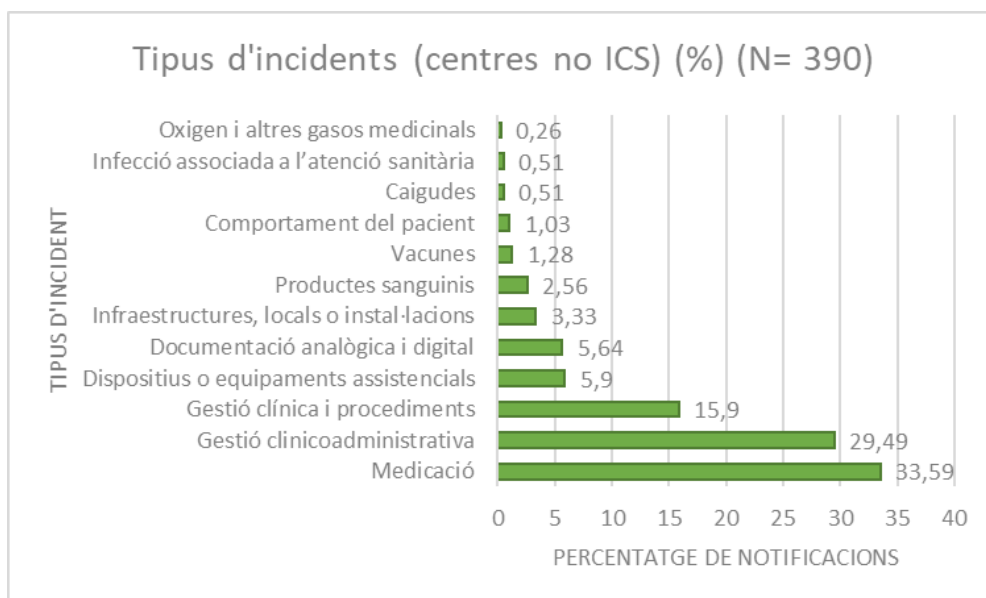

Figura 5. Percentatge de notificacions segons el tipus d'incident als centres no ICS en l'any 2021.

3.2 Notificacions segons el professional notificador

En l'atenció primària, tant en els centres de l'ICS com en els que no hi pertanyen, els professionals d'infermeria i els de medicina són els que notifiquen un major percentatge d'incidents. Tal i com es veu en la figura 6 sobre els professionals notificadors dels centres ICS, el *personal d'infermeria* és el principal notificador amb el 45,70% del total d'incidents i, en segon lloc, el *personal mèdic* amb el 33,44% (vegeu la figura 6).

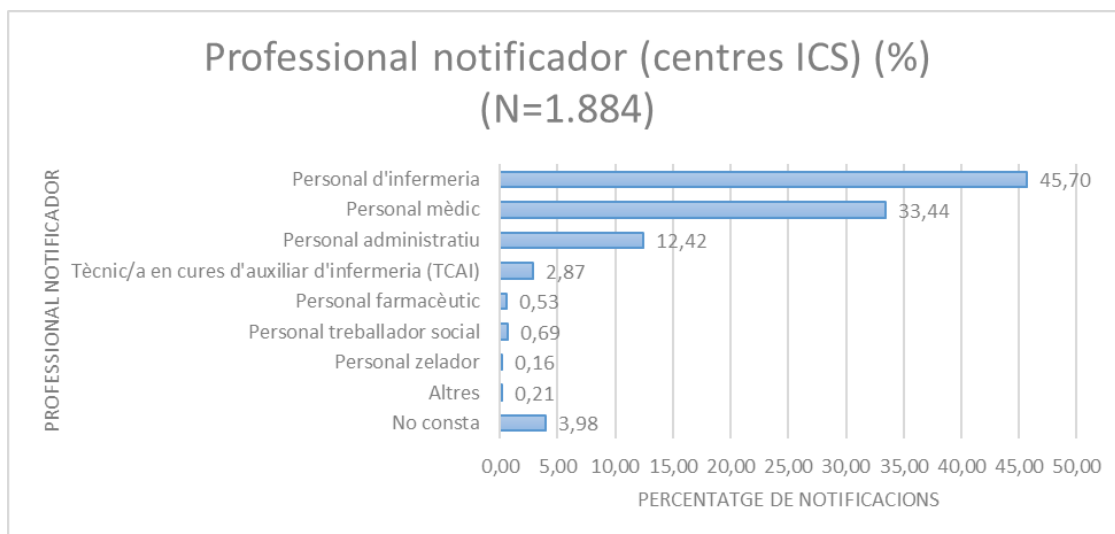

Figura 6. Percentatge de notificacions en funció del perfil del professional notificador dels centres ICS en l'any 2021.

Pel que fa als centres no ICS, gairebé un 50% de les notificacions provenen del *personal d'infermeria* (47,44%), mentre que pràcticament l'altre 50% es troba repartit entre les notificacions provinents del *personal mèdic* (22,31%) i les del *personal administratiu* (20,77%) (vegeu la figura 7).

En ambdós gràfics es pot observar que hi ha un percentatge de notificacions (del 3,98 i del 4,36% respectivament, segons el tipus de centre) del qual no consta informació, ja que especificar el professional notificador de l'incident no és de caràcter obligatori.

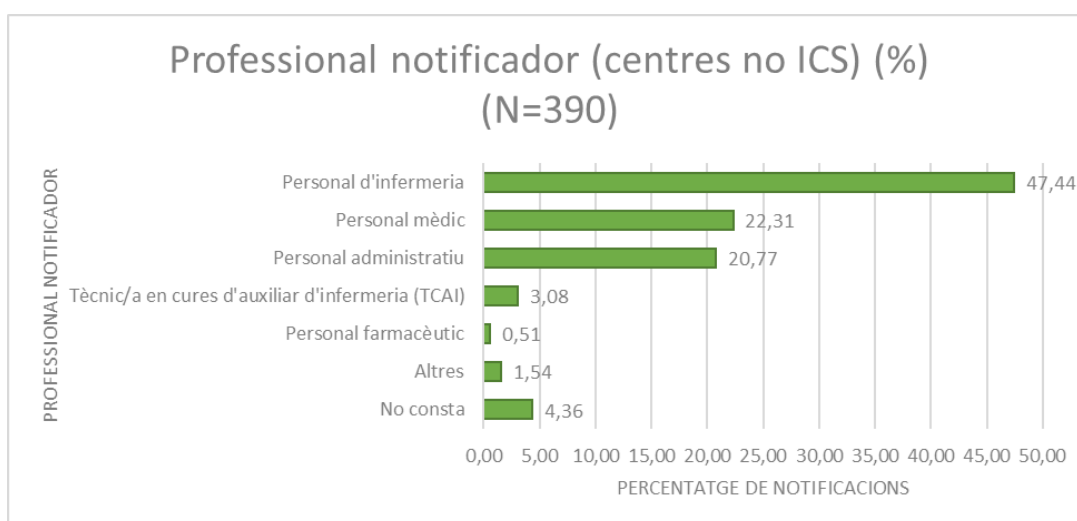

Figura 7. Percentatge de notificacions en funció del perfil del professional notificador dels centres no ICS en l'any 2021.

3.3 Notificacions segons l'edat del pacient

L'edat dels pacients no es reporta en un percentatge significatiu dels incidents notificats, ja que no és una dada requerida obligatòria. Pel que fa als centres ICS, en un 15% de les notificacions totals rebudes no hi constava l'edat, de manera que s'han analitzat les 1.602 notificacions on hi constaven. Tal com s'observa a la figura 8, el major percentatge d'incidents notificats per grups d'edat implica els pacients de major edat, concretament, els d'edats compreses entre els 61 i els 80 anys (14,54% entre els 61-70 i 14,98% entre els 71-80) (vegeu la figura 8).

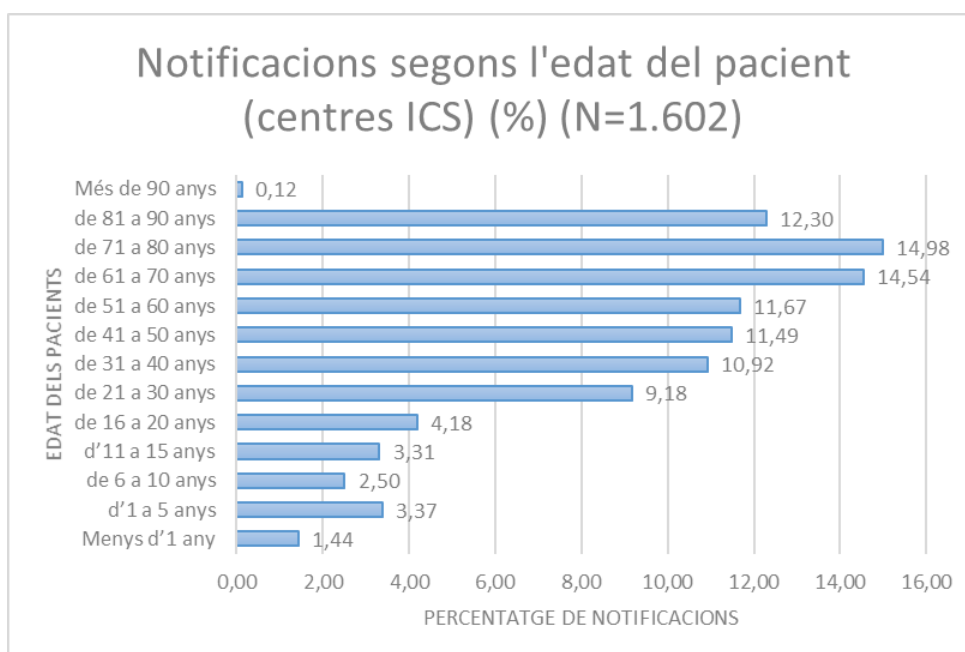

Figura 8. Percentatge de notificacions en funció de l'edat del pacient als centres de l'ICS en l'any 2021.

Pel que fa als centres no pertanyents a l'ICS, aproximadament en un 20% dels incidents totals notificats no s'ha reportat l'edat del pacient. Pel que fa als que sí, el major nombre de notificacions rebudes comprenen les franges d'edat dels pacients entre els 61 i els 90 anys (17,72% de les notificacions dels grups d'edat entre els 61-70 anys; 18,67% entre els 71-80 anys i el 19,30% entre els 81-90 anys) (vegeu la figura 9).

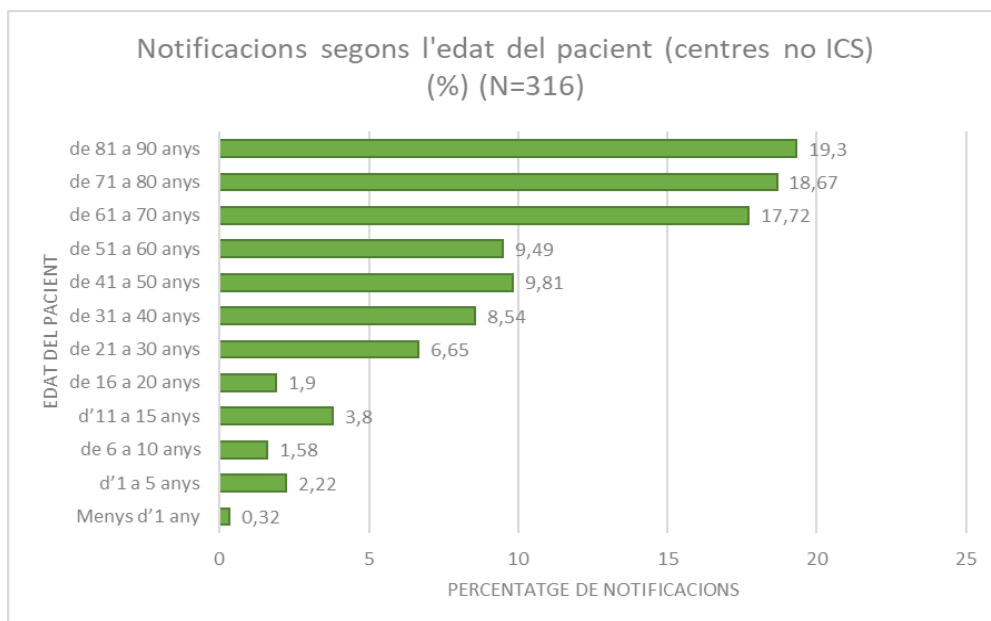

Figura 9. Percentatge de notificacions en funció de l'edat del pacient als centres no ICS en l'any 2021.

3.4 Notificacions segons la gravetat de l'incident

En els centres de l'ICS, el 47,03% dels incidents són de gravetat mínima, amb conseqüències que arriben al pacient però no li ocasionen cap dany. D'altra banda, les conseqüències en el 27,76% dels casos no arriben al pacient, i la resta, el 25,21%, ocasionen un dany que pot requerir des d'observació fins a la mort (vegeu [l'annex 4.1](#) i les figures 10 i 11).

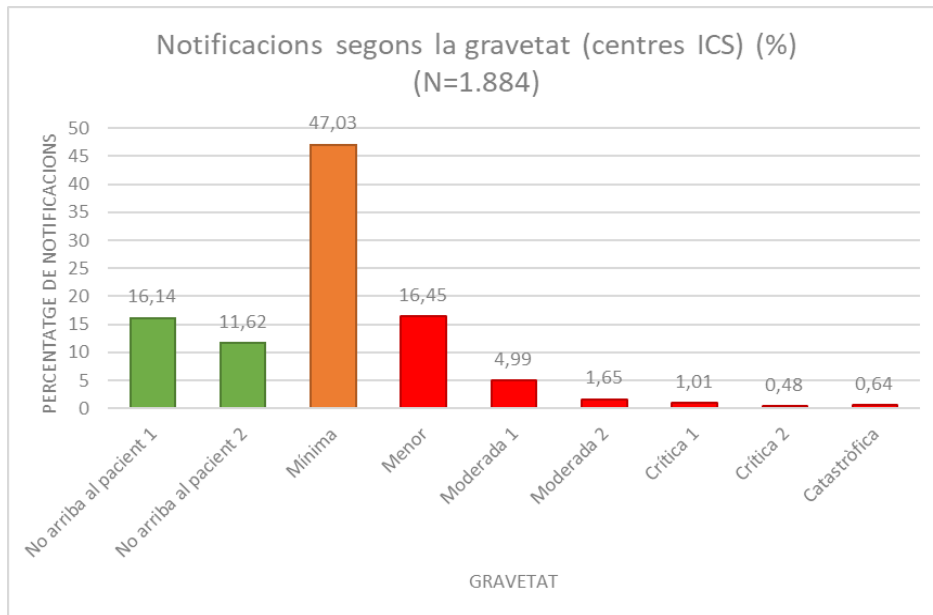

Figura 10. Classificació de les notificacions en funció de la gravetat de l'incident als centres de l'ICS, expressada en percentatges, en l'any 2021.

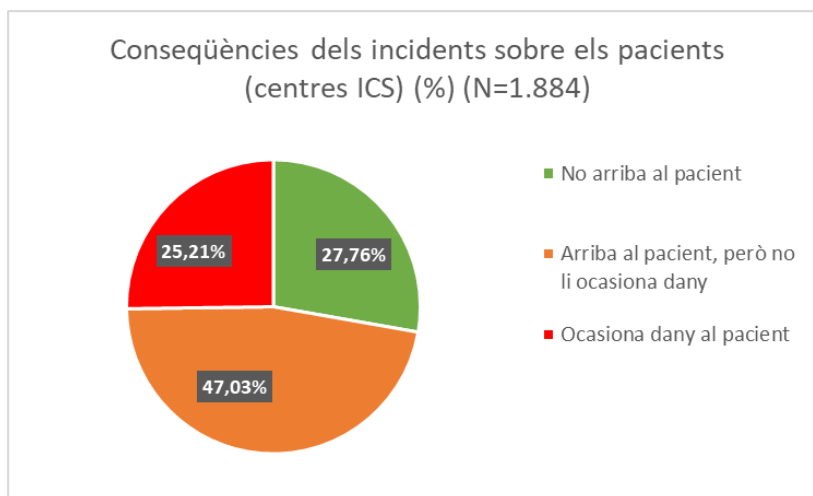

Figura 11. Classificació de les notificacions d'incidents en funció de les conseqüències sobre els pacients als centres de l'ICS, expressada en percentatges, en l'any 2021.

Pel que fa als centres no pertanyents a l'ICS, el 35,9% dels incidents no arriben al pacient. D'altra banda, el 49,49% de les notificacions d'incidents arriben al pacient però no li ocasionen dany i, per tant, són de gravetat mínima. Finalment, el 14,62% restant sí que ocasiona un dany al pacient (vegeu les figures 12 i 13).

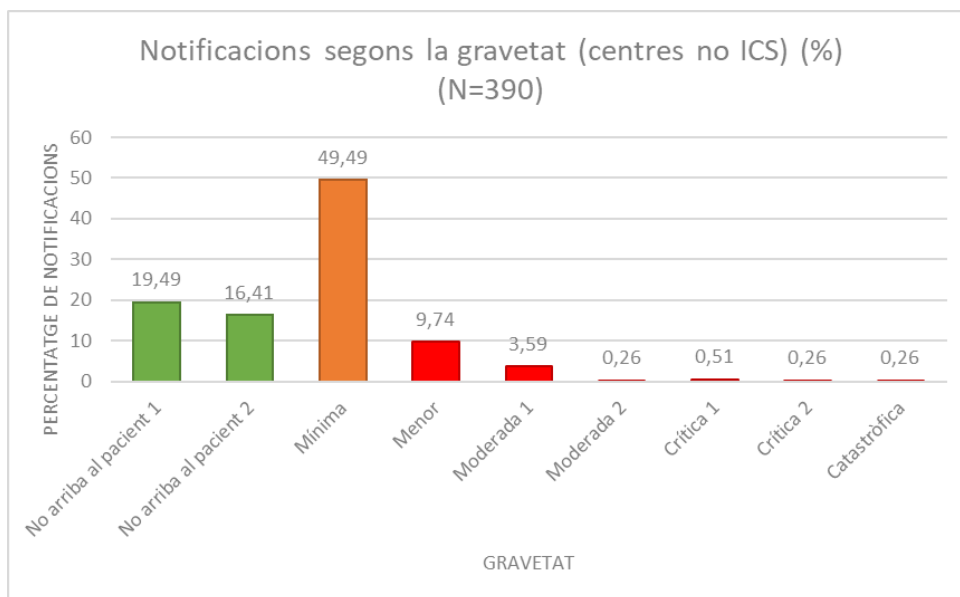

Figura 12. Classificació de les notificacions en funció de la gravetat de l'incident als centres no ICS, expressada en percentatges, en l'any 2021.

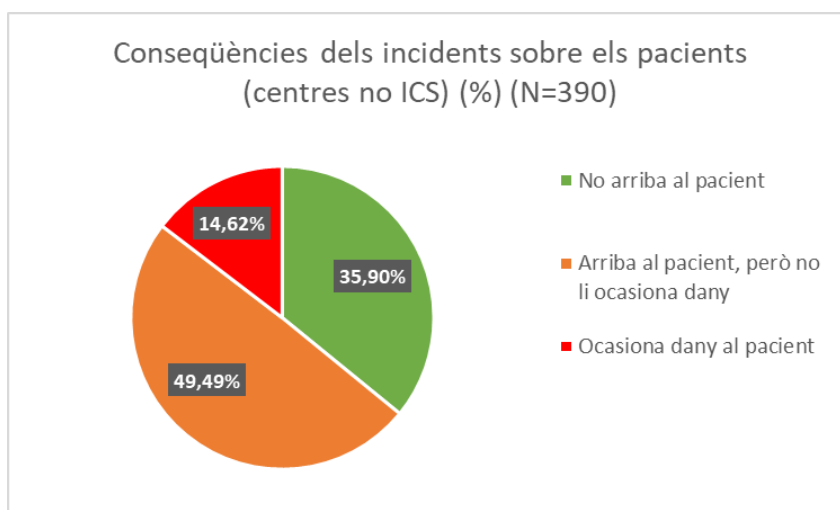

Figura 13. Classificació de les notificacions d'incidents en funció de les conseqüències sobre els pacients als centres no ICS, expressada en percentatges, en l'any 2021.

3.5 Notificacions segons la probabilitat que es produeixi l'incident

Si classifiquem els incidents segons la probabilitat que es produeixen, trobem que als centres de l'ICS, el 48,72% dels incidents és freqüent que es tornin a produir o és altament probable que es repeteixin (vegeu la figura 14 i l'[annex 4.2](#)).

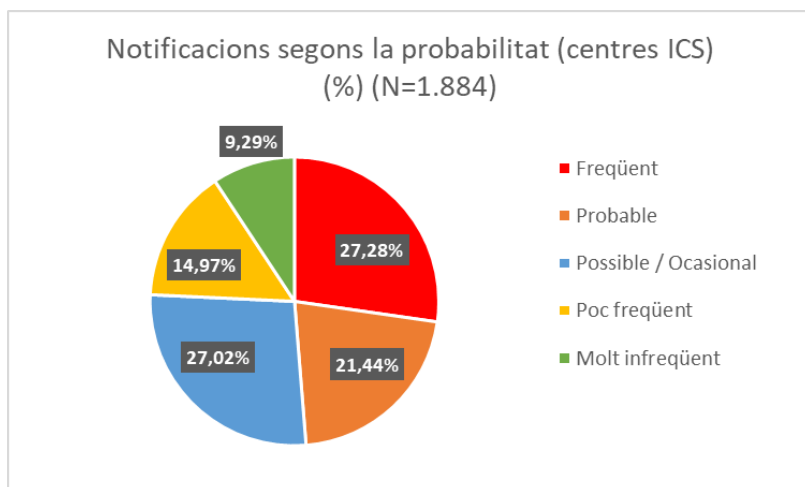

Figura 14. Classificació de les notificacions en funció de la probabilitat que es torni a produir l'incident als centres que pertanyen a l'ICS, expressada en percentatges, en l'any 2021.

Pel que fa als centres no pertanyents a l'ICS, el 39,23% són incidents freqüents o que és probable que es repeteixin (vegeu la figura 15).

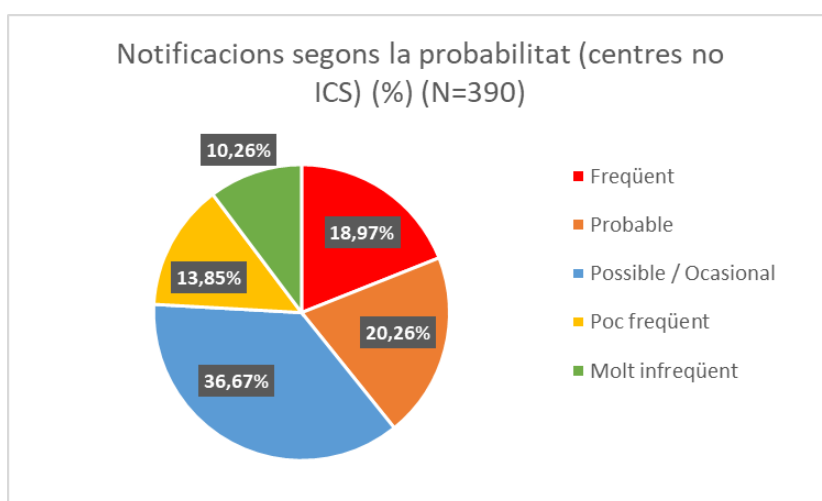

Figura 15. Classificació de les notificacions en funció de la probabilitat que es torni a produir l'incident als centres que no pertanyen a l'ICS, expressada en percentatges, en l'any 2021.

3.6 Notificacions segons el risc

En els centres de l'ICS, els incidents de risc molt baix i baix comporten el 64,54% del total d'incidents notificats. Tot i això, el 28,45% representen incidents de risc moderat, i el 7,01% de risc alt o extrem (vegeu la figura 16 i [l'annex 4.3](#)).

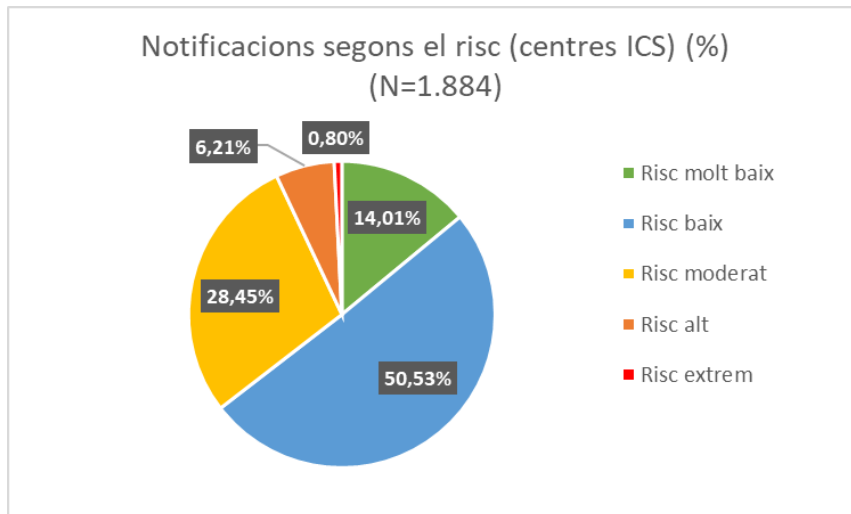

Figura 16. Classificació de les notificacions segons el risc als centres de l'ICS, expressada en percentatges, en l'any 2021.

En els centres no pertanyents a l'ICS, el 78,98% dels incidents són considerats de risc baix o molt baix. Tot i això, el 17,44% dels incidents són de risc moderat, i el 3,59% restant són incidents classificats com a risc alt o extrem (vegeu la figura 17 i l'[annex 4.3](#)).

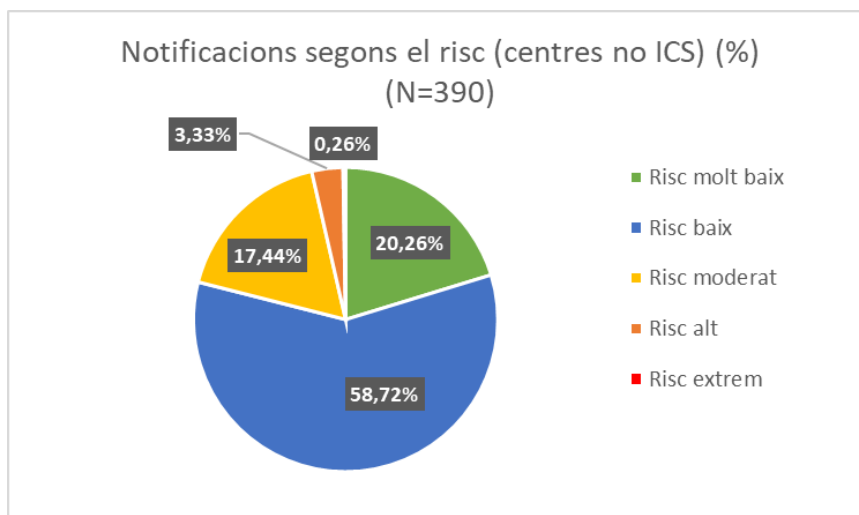

Figura 17. Classificació de les notificacions segons el risc als centres no ICS, expressada en percentatges, en l'any 2021.

3.7 Notificacions segons els factors contribuents

En la creació d'un incident participen diversos factors ja sigui a l'hora de crear les circumstàncies perquè pugui succeir l'incident o amb les accions o condicions que

han tingut un paper en l'origen o l'evolució d'aquest incident i que han augmentat la probabilitat que es produeixi.

Cal tenir present que un incident pot estar relacionat amb més d'un factor contribuent, és per aquesta raó que els valors mostrals són majors en ambdós tipus de centres.

En els centres de l'ICS, el 36,43% dels incidents es vinculen amb *factors relacionats amb els professionals*, seguit molt de prop pels *factors relacionats amb l'organització del servei*, amb el 30,07% (vegeu la figura 18).

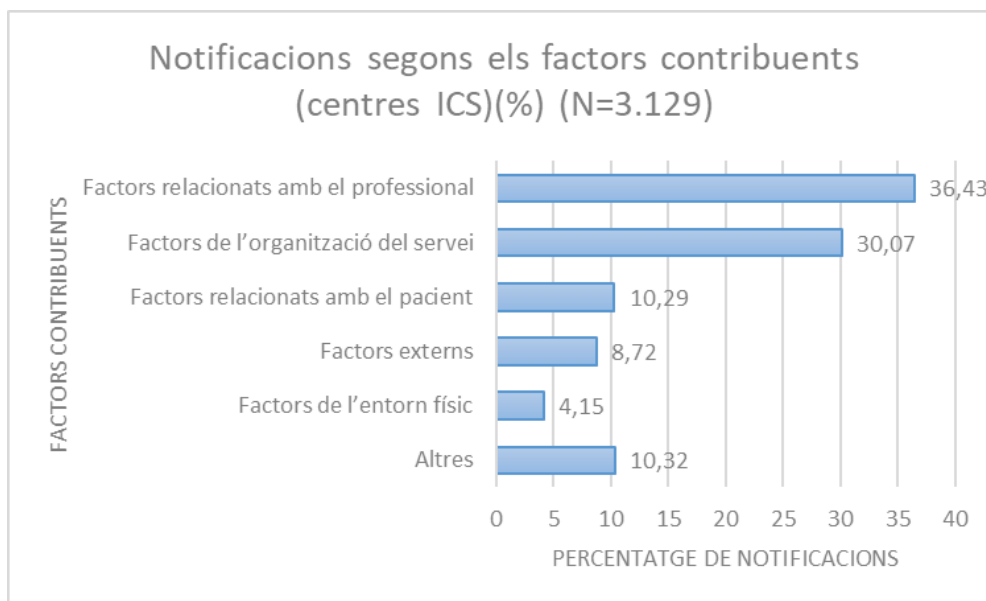

Figura 18. Classificació de les notificacions en funció dels factors contribuents als centres de l'ICS, expressada en percentatges, en l'any 2021.

En els centres no pertanyents a l'ICS, els *factors relacionats amb el professional* són també els que concentren el nombre més elevat de notificacions, amb el 36,89% i, en segon lloc, els *factors relacionats amb l'organització del servei*, amb el 27,71%. En menor mesura també trobem els *factors relacionats amb el pacient*, amb el 11,19%, els *factors relacionats amb l'entorn físic*, amb el 7,35% i, en darrer lloc, els *factors externs*, amb el 5,34% (vegeu la figura 19).

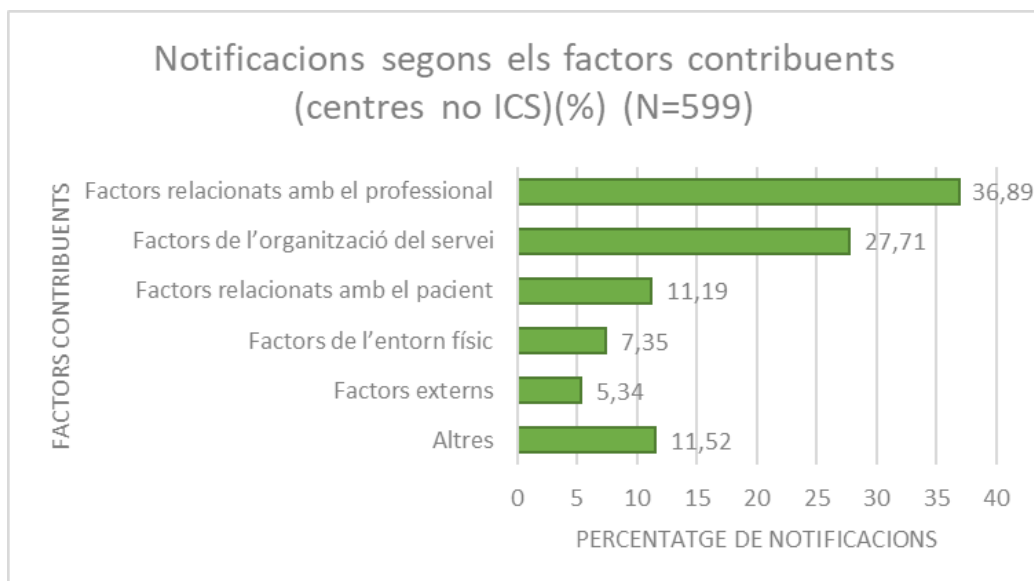

Figura 19. Classificació de les notificacions en funció dels factors contribuents als centres no pertanyents a l'ICS, expressada en percentatges, en l'any 2021.

4 Annexos

4.1 Gravetat

- **No arriba al pacient 1:** circumstància amb capacitat de causar error.
- **No arriba al pacient 2:** l'error s'ha produït, però s'ha detectat abans que arribés al pacient.
- **Mínima:** l'error no ha produït lesió al pacient.
- **Menor:** el pacient ha requerit observació, però no s'ha produït lesió.
- **Moderada 1:** el pacient ha requerit tractament i/o li ha ocasionat lesió temporal.
- **Moderada 2:** el pacient ha requerit hospitalització o s'ha allargat i ha ocasionat lesió temporal.
- **Crítica 1:** ha produït una lesió permanent al pacient.
- **Crítica 2:** ha produït en el pacient una situació propera a la mort.
- **Catastròfica:** ha produït la mort del pacient o hi ha contribuït.

4.2 Probabilitat

- **Molt infreqüent:** poc probable que es repeteixi. Pot succeir només en circumstàncies excepcionals (més de 5 anys).
- **Poc freqüent:** pot succeir en algun moment cada 2-5 anys.
- **Possible/ocasional:** és possible que torni a succeir o que succeeixi 1-2 vegades l'any.
- **Probable:** pot succeir sota diverses circumstàncies diverses vegades l'any.
- **Freqüent:** és esperable que torni a succeir en les properes setmanes o mesos.

4.3 Risc

- **Risc molt baix:** verificació de possibles tendències de presentació a tot l'hospital.
- **Risc baix:** verificació de possibles tendències de presentació a l'àrea o al servei afectat.
- **Risc moderat:** requereix una valoració de l'incident i el seguiment de possibles tendències de presentació al servei afectat.
- **Risc alt:** requereix una anàlisi detallada de l'incident i l'adopció de mesures per difondre a l'àrea o al servei afectat.
- **Risc extrem:** requereix una anàlisi detallada de l'incident i l'adopció de mesures immediates per difondre a tot l'hospital.